

GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ İLE ESTETİK BEĞENİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (*) (Araştırma Makalesi)

Selma TAŞKESEN (**)

Seycan EKİCİ (***)

Öz

Estetik ve sanat okuryazarlığı arasındaki ilişkinin ele alan bu araştırma resim-iş eğitimi öğrencilerinin estetik beğeni ve sanat okuryazarlıkları düzeylerinin belirlenip birbirleriyle ilişkisinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 2018-2019 öğretim yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-iş Eğitimi Anabilim dalında eğitim alan 63 (36 Kız, 27 Erkek) öğrenciyle yürütülmüştür. Bu araştırma resim-iş eğitimi öğrencilerinin estetik beğeni ve görsel okuryazarlık düzeylerinin tespit edilip aralarındaki ilişkinin açıklanması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Sevim, Hisarcıklılar ve Feyzioğlu (2012) tarafından geliştirilmiş olan Estetik Beğeni Ölçeği ve Yüceokur (2014) tarafından geliştirilmiş olan Sanat okuryazarlığı ölçeği kullanılmıştır. Çalışma verilerine dayalı olarak görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerinin iyi olarak nitelendirilebilecek düzeyde olduğu, sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre sanat okuryazarlık düzeylerinin 1. sınıftan 4. sınıfa doğru gittikçe arttığı ancak bu artışın anlamlı olmadığı sonucu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sanat okuryazarlığı, estetik beğeni ve genel ağırlıklı not ortalaması puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yapılan çalışmanın nitel verilerinden genel olarak her resmin ana fikir ve renk sorularına

*) Bu Çalışmanın bir kısmı Hoca Ahmet Yesevi 2. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**) Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: selma.taskesen@erzincan.edu.tr) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9072-8411>

***) Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı
(e-posta: seycanekici@gmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2204-8630>

resme yakın ve yeterli düzeyde cevaplar alınırken, biçim ve tasarım sorularına yeterli cevap alınamamıştır. Resimlerin ana fikirleri ve renkleri hakkında bilgi sahibi oldukları gözlemlenen öğrencilerin, biçim ve tasarım konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Resim-iş Eğitimi, Sanat Eleştirisi, Sanat Okuryazarlığı, Estetik Beğeni.

Investigating the Relationship Between Art Literacy Levels and Aesthetic Appreciation Levels of Fine Arts Pre-Service Teachers

Abstract

This research, aiming to deal with the relationship between the aesthetic and art literacy, was conducted to determine the relationship between the aesthetic appreciation and art literacy of the pre-service teachers in the division of painting education by specifying their aesthetic appreciation and art literacy levels. The research was carried with the 63 (36 female, 27 male) students who were studying at the Art Division of the Faculty of Education in Erzincan Binali Yıldırım University in the 2018-2019 Educational year. This research was conducted to clarify the relationship between the aesthetic appreciation and art literacy of the pre-service teachers in the division of painting education by specifying their aesthetic appreciation and art literacy levels. As the data collection tool, the Aesthetic Appreciation Scale, which was developed by Sevim, Hisarcıklular and Feyzioğlu (2012), and the Art Literacy Scale developed by Yüceokur (2014), were applied in the research. Considering the data of the study, it was found that the art literacy and aesthetic appreciation levels of the pre-service visual arts teachers were at a level that can be stated as good, and art literacy and aesthetic appreciation levels did not demonstrate difference according to gender. According to the result of the research, it was concluded that the art literacy levels increase gradually from 1st grade to 4th grade but this increase is not significant. Considering the results, no significant relationship between art literacy, aesthetic appreciation and overall weighted average scores was encountered. Although sufficient answers were reached related to the main idea and colour questions about the painting within the scope of the qualitative data of the research, there was not sufficient answer to form and design questions. It was observed that the students, who apparently had knowledge about the main ideas and colours of the paintings, did not have sufficient knowledge about form and design.

Keywords: Art Training, Art Education, Art Criticism, Art Literacy, Aesthetic Appreciation.

1. Giriş

İlk çağlardan bugüne sanat insanların çevrelerinde olanları ve aynı zamanda kendi yaşamlarını anlama, kendilerini anlatma yollarından en önemlisi olarak günümüze kadar

gelmiştir. İnsanlık tarihi boyunca neyin sanat olarak kabul edilmesi konusunda birçok fikir ileri sürülmüştür. Genel anlamıyla bakıldığında sanat yaratıcı düşünmenin ve hayal gücünün ifadesidir denilebilir. Tolstoy (2000) Sanat bir duyguyu yaşayan insanın o duyguyu bilerek ve isteyerek başkalarına aktarma olayıdır diye tanımlamıştır. Tolstoy'un bu tanımından da anlaşıldığı gibi sanat insanların var olduğu her dönem varlığını sürdürmüştür. Gökay'a (1998) göre ise sanat, görsel okuryazarlığı geliştiren ve insanlar arasındaki iletişimi sağlayan bir araçtır. Sanat kısaca tanımlanacak olursa insanda tatmin edici haz yaratma becerisidir diye ifade edilebilir. Sanatın en önemli işi güzel kavramını yansıtmak ile ilgilidir ve güzel kavramı bireyler arasında farklılık göstermektedir. Sanatın felsefi boyutuna dokunan güzel kavramı *estetik biliminin* alanıdır. Sanatı yorumlama ve değerlendirme gibi görevlere sahiptir. Bu durumda sanatın var olma sebebinin asıl yanıtı insanda haz uyandıran güzel kavramıyla ilgili olduğu gerçeği önem taşımaktadır. Sanat tarihinin ele aldığı bir kavram olarak güzel olarak kabul edilen objeler, farklı zamanlarda ve yerlerde ya güzel olarak kabul görülmekte ya da görmemektedir. Günlük hayatta güzel olarak belirttiğimiz her değer; güzel bir kitap, güzel bir şarkı vb. başarılı, iyi ve yararlı gibi kavramlarla aynı anlamda kullanılan "güzel" değeri, esas olarak özel bir değeri, yani estetik değeri işaret eder. Bu anlamlarla güzel, estetik içinde değerli olanlarla aynı anlama gelir.

Estetik Nedir?

Estetik hayatımızda farkında olarak ya da olmayarak sıkça kullandığımız bir kavramdır. Çok kullanılan bir kavram olmasına rağmen *estetik*'in tam olarak neyi karşıladığı, neye hitap ettiği bilinmemektedir. Kelime anlamı olarak bakıldığında Estetik Grekçe 'aisthesis' ya da 'aisthanesthai' kelimesinden meydana gelmektedir. "Aisthesis sözcüğü, duyum, duyulur algı, anlamına geldiği gibi 'aisthanesthai' sözcüğü de duyu ile algılamak anlamına gelir" (Tunalı, 1996, s.13). Estetik kişilerin bir objeye duydukları hazla ilgili olmakla beraber güzel kavramıyla iç içedir. Bu etkileşim sonucunda oluşan hoş gitme duygusu güzeli yansıtır ve göreceli bir kavramdır. Bir nesneyle olan etkileşim yoluyla hoş giden diye algıladığımız şey aslında estetiğin ne kadar içimizde var olan bir kavram olduğunu ve değişip geliştiğinin göstergesi denilebilir. Hayatımızda karşılaştığımız nesnelere *estetik* kelimesini "o anda ruhumuzda ki hoşgunluğu" (Adalan, 1937, s. 22) ifade etmek için kullanırız. Karşılaştığımız ve o anda bizde yarattığı ilk duyumlarla hoşumuza giden *estetik* diye kabul ettiğimiz her nesne aynı zamanda bizim için *güzel*dir. Estetiğin ele aldığı asıl yargı *güzel* terimidir. Kagan, (1992) İse hoş giden bir davranışın iyi olması; hatta güzel ile kesişmesi, her zaman iyinin güzel ya da güzelin iyi olacağını göstermez olarak ifade etmiştir. Nesnelere birçok yönden insanı tatmin ediyor olması o nesnenin güzel olduğu sonucunu göstermemelidir ve bu yüzden estetik ve güzel arasında kurulan çıkar ilişkisi tamamen soyutlanması gereken bir tavidir. Güzel teriminin göreceli olması ve herhangi bir kalıba sokulamamasından dolayı filozoflar bu kavram ile ilgili farklı yorumlar yapmışlardır. Platon'a göre sanat, fikirlere katılım ile önceden öğrenilmiş bil-

gilerin anımsanarak keşfedilmesidir. Aristoteles içinse; sanat tam aksine, yeni formların yaratılarak üretilmesidir (Huisman, 1992, s.2). Estetik kaygısı olan her insan aslında güzeli arıyordur. Timuçin (2000) Bir izbenin duvarlarını boyayan, bir çorbayı maydanozla süsleyen veya saçlarını yana doğru tarayan kişi "güzeli" bulmaya çalışmaktadır demiştir. Fakat güzel yargısı her birey için aynı anlamı ve değeri taşımamaktadır. Bazı insanlar için sıradan bir olgu olmasıyla beraber diğer yandan bazı insanlar için ise hayatın önemli bir yapı taşı halindedir. Aslında hayatta sanata yatkın olmayan ya da estetik kaygı taşımayan insan yoktur. Bu kavram insanın doğasında vardır fakat farklı alanlarda ve oranlarda kendini gösterir. Gökay(1998) Estetik için sanatın doğasını, anlamını, değerini bulmaya çalışarak, sanat eserlerinin daha iyi anlaşılmasına, sanat eserinin değerlendirilmesine ve eser hakkında karar vermenin geliştirilmesine yardım eder diye ifade etmiştir.

Estetik kavramının eğitimde ve hayatımızın her alanında ele alınması ve incelenmesi gereken bir konudur. Ancak estetik ve estetik yargı ülkemizde özel alana hitap eden bir konu olarak kalmıştır. Estetik bir alana özel bir kavram olmamakla beraber eğitim kurumlarında görev alan veya alacak olan bireylerin estetik nesneye olan tavırları, estetiği günlük hayatındaki anlamının aktarılmasında etkili olacaktır.

Güzel sanatlar eğitimi içinde yer alan estetik kavramı özellikle plastik sanatların içerisinde hayat bulmaktadır. Bu sanat kollarından olan resim sanatının bilinen en eski sanat dallarından biri olmasıyla beraber, insanoğlunun evreni anlamlandırma çabasının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Resim sanatı günümüze kadar varlığını geliştirerek sürdürmüştür. Sanatın insanlık tarihiyle hemen hemen aynı yaşta olduğunu düşünecek olursak, bu yargı sanat eğitimi için de söz konusudur, öyle ki sanatın olduğu yerde bir anlamda sanat eğitimi de var olmuştur. Genel eğitim kapsamında sanat eğitimi, kültür ile ilgilidir 19. yüzyıl başlarında Avrupa'da ortaya çıkan sanat eğitimi, Süreç içerisinde genel eğitimin içinde önemli yer almıştır. Sanatın gelişimi, sanatla varlığını sürdüren ve sanatın içinde var olan estetik kavramı da gelişim içindedir. Estetik kaygı taşıyan sanat ve sanat eğitimi birbiri içerisinde varlığını sürdürmektedir. "Bugün estetik bilimciler genel eğitimle sanatın en ilgili olduğu alanları, sanatı tartışırken kullandığımız sözcükleri, sanatı tanımlamak ve yargılamak için uygun yollarla ilgili teoriler, sanatta doğanın karşılığı, sanatta yaratıcılık ve sanatın toplumdaki rolü gibi konulara eğilmektebilirler."(Chapman, 1994, s. 3). Sanat ve estetik kavramlarının yanı sıra toplumsal ve teknolojik gelişmelerin hızla kendini yenilemesi bu akıma sanatın da ayak uydurmasına vesile olmuştur. Bu gelişim ve değişimler beraberinde yeni kavramları getirmiştir. Bunlardan biri de "Sanat okuryazarlığı" kavramıdır.

Sanat okuryazarlığı nedir?

Teknolojinin hızla gelişmesi okuryazarlık kelimesini ön plana çıkarmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağa ayak uydurabilmek, yaşam kalitemizi Simgelerle, imgelerle ve göstergelerle dolu bir dünyanın içinde yaşadığımızı söyleyebiliriz. Yaşadığımız sürece varlığını koruyacak olan bu göstergeler evrensel olmasıyla iletişimin vazgeçilmez bir

parçası haline gelmiştir. Düşüncelerimizi bir başkasına aktarmanın en etkili yollarından biri olan göstergeleri ve imgeleri kullanıyoruz. “Düşünmek, göstergeleri kullanmak ve işletmek demektir... Göstergelerin doğru biçimde algılanması ve yorumlanması da bir bakıma eğitimle, deneyimle ya da toplumsal olmakla ilgilidir” (Günay, 2008, s. 2). Bu durumda diğer bütün okuryazarlık kavramları gibi sanat okuryazarlık kavramı ortaya çıkmaktadır. “Sanat okuryazarlığı, küreselleşen dünyada, doğrudan parçası olunan yerel sanat algısıyla, dolaylı olarak erişilebilen uluslararası sanatlar arasında eklektik bir ilişki kurabilmeyi, sanatı meslek edinen bireylerin mesleki ve bireysel yaşamlarında ihtiyaç duyabilecekleri bilgiye erişebilmeyi, erişilen bilgileri öznesi ya da unsuru olunan uygulamalara aktarabilmeyi sağlayan bir okuryazarlık türüdür” (Yüceokur, 2014, s.115). Birey, sanatsal eksiklerini tamamlayabilmeyi, bu konu ile ilgili araştırma yapmayı, bulduklarını kavramsallaştırmayı, sahip olduğu sanatsal birikimleri çalışmalarına aktarabilmeyi sanat okuryazarlığı düzeyinde gerçekleştirebilmektedir.

Sanat okuryazarlığının, sanatsal potansiyel ve estetik düşünme ile bir bütün olabileceği fikri kaçınılmazdır.

Bu kapsamda bakıldığında sanat okuryazarlığı ve estetik beğeni kavramlarının birlikte düşünülmesi kaçınılmazdır. Araştırmanın literatür taraması yapılırken benzer araştırmalar olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmalar genellikle sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre yapılmış, estetik beğeni ve kitch kavramına dayalı olarak (Vukadinovic,2011; Sevim, Hırsarıoğlu & Feyzioğlu, 2012; Demirel, 2018; Gökay & Demir, 2006; Özalp & Gökay, 2018) çalışmaları örnek gösterilebilir.

Diğer yandan sanat okuryazarlıkları üzerine yapılan araştırmalar da bulunmaktadır. (Yüceokur, 2015; Sanalan, Stülün ve Çoban, 2007; Yılmaz, 2013; Özer, 2018) araştırmaları sanat okuryazarlığına örnektir. Bu çalışmanın da benzer çalışmalarla birlikte literatüre katkı sağlayacağı düşüncesi mevcuttur.

Bu araştırma görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlık düzeyleri ile estetik beğeni düzeyleri arasındaki ilişkisinin tespit edilmesi amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 1- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlık estetik beğenileri hangi düzeydedir?
- 2- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlıkları estetik beğenileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
- 3- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlıkları estetik beğenileri sınıf düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
- 4- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının estetik beğeni düzeyleri ve sanat okuryazarlıkları ve akademik başarıları arasında ilişki var mıdır?
- 5- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat eserine karşı estetik düşüncüleri nelerdir?

2. Yöntem

Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerinin bir ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada genel tarama modelinden faydalanılmıştır. “Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir” (Karasar, 2016, s. 111). Araştırmada nitel ve nicel yaklaşımların bir arada olduğu karma yöntem araştırması kullanılmıştır. Creswell (2006) karma yöntem çalışmalarının bir araştırma programı kapsamında yapılan tek bir çalışma veya çoklu çalışmalar (multiple studies) içerisinde, nicel ve nitel verilerin toplanması ve analiz edilmesini kapsadığını ifade etmektedir. Araştırma karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen yaklaşımıyla yürütülmüştür. “Yakınsayan paralel desende araştırmacının, nicel ve nitel aşamaları araştırma sürecinin aynı aşamasında eş zamanlı olarak uygulaması şeklindedir. Bu desen yöntemlere eşit öncelik verir. Analiz sırasında bu aşamalar birbirinden ayrı tutulur ve daha sonra genel yorumlama yaparken sonuçları birleştirilir.”(Cresswell ve Clark, 2011). Nitel, nicel karma desenin birlikte kullanıldığı çalışmanın nitel kısmının değerlendirilmesinde betimsel analizden faydalanılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 öğretim yılı bahar yarıyılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan “17” 1.sınıf, “16” 2. sınıf, “15” 3. sınıf ve yine “15” 4. sınıf olmak üzere toplam 63 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması ve İncelenmesi

Araştırmanın nicel boyutu için veri toplama aracı olarak, Sevim, Hisarcıklılar ve Feyzioğlu(2012) tarafından geliştirilmiş olan Estetik Beğeni Ölçeği ve Yüceokur (2014) tarafından geliştirilen Sanat okur-yazarlığı ölçeği kullanılmıştır. Estetik Beğeni Ölçeği 1’den 5’e kadar derecelendirilmiş olan Likert Tipi ölçektir. Anketlerde öğrencilerden kendilerine gösterilen toplam 8 resmin her biri için belirtilen puan aralıklarından (1,2,3,4 ve 5) birini seçmeleri istenmiştir. Puan aralıklarının karşılıkları; *Hiç beğenmedim (1), Beğenmedim (2), Kararsızım (3), Beğendim (4), Çok beğendim (5) şeklindedir.* Bir öğrencinin “Estetik Beğeni Anketi” sonucunda alabileceği en düşük puan 8 en yüksek puan ise 40’dır.

Sanat Okur Yazarlığı ölçeği ise 26 maddelik beşli likert tipinde ölçektir. Ölçekteki seçenekler; “hiç zorlanmıyorum” için 5, “zorlanmıyorum” için 4, “kararsızım” için 3, “zorlanıyorum” için 2 ve “çok zorlanıyorum” için 1 şeklinde sıralanarak puanlanmıştır. Ölçekteki sorular, öğrencilerin sanat okuryazarlığı bilgileri ve bu bilgilere ulaşmalarında zorlanma durumlarına yönelik oluşturulduğu için sorular olumsuz ya da olumlu olarak

gruplandırılmamıştır. (Yüceokur, 2014). Bir öğrencinin Sanat Okuryazarlığı Ölçeğinden alabileceği en yüksek puan 130'dur.

Çalışmanın nitel boyutunda ise öğrencilerin kendilerine gösterilen her bir resmi değerlendirebilmelerine imkân sağlayan “Estetik Beğeni Ölçeği”nin ikinci kısmı kullanılmıştır. Öğrenciler resimlerle ilgili soruların her bir resim için ayrılmış olan boşlukları doldurarak, Resimler ile ilgili görüşlerini yazmışlardır.

Öğrencilerin estetik obje karşısındaki tavırlarını ölçmek ve değerlendirmek için yararlanılan resimler sanat tarihinde yer almış önemli ressamın eserleri arasından seçilmiştir. Araştırmada kullanılan resimlerin isimleri, hangi sanatçıya ait oldukları ve yapıldıkları sanat dönemleri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Resimlerin İsimleri, Ait Oldukları Ressamlar ve Dönemleri

No.	Resmin Adı	Ressamın Adı	Dönemi
1	Gün Doğumu	Cloude Monet	Empresyonizm
2	Çiğlik	Edvard Munch	Dışavurumculuk
3	Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı	Salvador Dali	Sürrealizm
4	La GrandeJatte Adasında Bir Pazar Öğleden Sonrası	Geoger Seruat	Post Empresyonizm
5	Marat'ın Ölümü	Jaques Luis David	Neoklasizm
6	Guernica	Pablo Picasso	Kübizm
7	Meryem ve Çocuk İsa	Leonardo da Vinci	Rönesans
8	Beyaz Üzerine Beyaz	Kazimir Maleviç	Soyut Sanat

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerinin analizinde spss 2.00 programı kullanılmış. Öğrencilerin Sanat okur-yazarlığı ve Estetik beğeni düzeylerinin ölçülmesi için betimsel istatistik, Cinsiyet değişkenini göre farkı bulmak için bağımsız örneklem T testi, Sınıf düzeyine ilişkin farkı test etmek için Anova testi ve Sanat okur -yazarlığı, estetik beğeni ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi test etmek için Pearson corelasyon testinden faydalanılmıştır. Çalışmanın nitel verilerini değerlendirmek için ise Betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 2. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Sanat Okuryazarlıkları ve Estetik Beğeni Düzeylerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	N	$\bar{X}$
SOY	63	96,111
EB	63	28.76

Tablo 2' de 63 güzel sanatlar eğitimi öğrencisinin sanat okuryazarlıkları ve estetik beğeni ortalama puanları verilmiştir. Sanat okuryazarlığı ölçeğinden alınabilecek tam puanın 130 olduğu düşünülürse öğrencilerin sanat okur -yazarlığı ortalama puanlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Estetik beğeni ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın da 40 olduğu düşünüldüğünde öğrencilerin estetik beğeni düzeylerinin eğilimleri düzeylerinin iyi seviyede olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sanat eğitimi aldığı düşünüldüğünde hem sanat okuryazarlık düzeyleri hem de estetik beğeni düzeylerinin beklentiyi karşılayacak düzeye yakın olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Tablo 3. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Sanat Okur Yazarlıkları ve Estetik Beğeni Düzeyleri Farkına İlişkin İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

Ölçekler	Grup	N	$\bar{X}$	Std.Dev.	df	T	P
SOY	Kız	26	93,000	21,9490	60	-1,021	,312
	Erkek	36	97,889	15,8056			
EB	Kız	26	27,96	8,436	60	-,721	,474
	Erkek	36	29,31	6,251			

Tablo 3'e göre kız ve erkek öğrencilerin sanat okuryazarlıkları ortalama puanları karşılaştırıldığında; kız öğrencilerin sanat okuryazarlıkları ortalama puanının = 93.00 erkek öğrencilerin ortalama puanından = 97.88 daha düşük olduğu görülmektedir. Kız öğrenci puanları ile erkek puanları arasındaki farkın saptanması amacıyla hesaplanan ilişkisiz örneklem t-testine göre [t(15)= .312 p>.05] anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgu, cinsiyetlerine göre öğrencilerin sanat okuryazarlık düzeylerinin farksız olduğunu göstermektedir.

Tablo 3'e göre ayrıca kız ve erkek öğrencilerin estetik beğeni ortalama puanları karşılaştırıldığında; kız öğrencilerin estetik beğeni ortalama puanının = 27.96 erkek öğ-

rencilerin ortalama puanından = 29.31 daha düşük olduğu görülmektedir. Kız öğrenci puanları ile erkek puanları arasındaki farkın saptanması amacıyla hesaplanan ilişkisiz örneklem t-testine göre [t(6)= .474 p>.05] anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgu, cinsiyetlerine göre öğrencilerin estetik beğeni düzeylerinin farksız olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Sanat Okuryazarlıkları ve Estetik Beğeni Düzeyleri Puan Ortalamaları Farkına İlişkin ANOVA testi Sonuçları

Değişken	Sınıf	N	$\bar{X}$	S	Sd	F	P
SOY	1. sınıf	17	91,529	19,0628	3-59	1.283	.288
	2. sınıf	16	93,625	23,5991			
	3. sınıf	15	103,667	14,1303			
	4. sınıf	15	96,400	15,0276			
EB	1. sınıf	17	23,94	6,851	3-59	4,580	.006
	2. sınıf	16	30,88	7,013			1-2
	3. sınıf	15	31,73	3,936			1-3
	4. sınıf	15	29,00	7,883			

Tablo 4’te Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü 1, 2, 3 ve 4’üncü sınıflarına devam eden öğrencilerinin sanat okuryazarlığı ortalama puanlarına bakıldığında, 1 sınıftan 4. sınıfa doğru, sanat okuryazarlığı düzeylerinde yükselme olduğu görülmektedir. $\bar{X}=91.52 < \bar{X}=93.62 < \bar{X}=103.66 > \bar{X}=96.40$ son sınıf öğrencilerinin sanat okuryazarlıklarının yükselişi devam ettirmesi beklense de düşüş gösterdiği görülmektedir. Örneklem sayısının tüm sınıflar için sınırlı olması bu durum için etken olmuş olabilir. Tabloda ayrıca sınıf düzeyine bağlı olarak öğrencilerin sanat okuryazarlık düzeylerine ilişkin puanların standart sapma değerleri incelendiğinde, 3. sınıf öğrencilerinin (S=14.13), 1.sınıf (S=19.06), 2. Sınıf (S=23,59) ve 4. sınıf öğrencilerine göre (S= 15,02) daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır. Yapılan tek yönlü ANOVA testinin sonuçlarına göre; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre sanat okuryazarlık ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [F(3-59)=1.283 p>.05].

Tablo 4’te ayrıca öğrencilerin estetik beğeni ortalama puanları farkı test edilmiştir. Puan ortalamalarına bakıldığında sanat okuryazarlık ortalama puanlarında olduğu gibi son sınıf dışında puanların sınıf düzeyi yükseldikçe yükseldiği görülmektedir $\bar{X}=23.94 < \bar{X}=30.88 < \bar{X}=31.73 > \bar{X}=29.00$. Tabloda ayrıca sınıf düzeyine bağlı olarak öğrencilerin estetik beğeni düzeylerine ilişkin puanların standart sapma değerleri incelendiğinde, 3.

sınıf öğrencilerinin ($S=3.93$), 1.sınıf ($S=6.85$), 2. Sınıf ($S=7.01$) ve 4. sınıf öğrencilerine göre ($S= 7.88$) daha homojen değerlendirme yaptıkları anlaşılmaktadır. Yapılan tek yönlü ANOVA testinin sonuçlarına göre; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre estetik beğeni düzeyi ortalama puanları arasında anlamlı bir farka ulaşılmıştır [$F(3-59)=4.580$ $p<.05$]. Farkın hangi sınıflar arasında olduğunu test etmek için yapılan TUKEY testinde farkın 1. - 2. sınıf ve 1. - 3. sınıf öğrencileri arasında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Sanat Okuryazarlıkları, Estetik Beğeni Düzeyleri ve Genel Ağırlıklı Not Ortalamaları Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

		SOY	EB	
SOY	Pearson Korelasyon	1	,060	,032
	p		,639	,806
	n	236	63	61
EB	Pearson Korelasyon	,060	1	,153
	p	,639		,240
	n	63	61	61
GANO	Pearson Korelasyon	,032	,153	1
	p	,806	,240	
	n	61	61	61

Tablo 5' e göre öğrencilerin sanat okuryazarlıkları, estetik beğeni ve Genel Ağırlıklı Not Ortalamaları puanları arasındaki ilişki test edilmiştir. Test sonuçlarına göre sanat okuryazarlığı, estetik beğeni ve genel ağırlıklı not ortalaması puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Tablo 5' e göre sanat okuryazarlığı ile estetik beğeni arasındaki ilişki ($r=.060$, $p>.05$) düzeyinde, Sanat okuryazarlığı ile GANO arasındaki ilişki ($r=.032$, $p>.05$) düzeyinde, estetik beğeni ile GANO arasındaki ilişki ($r=.153$, $p>.05$) düzeyindedir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SANAT ESERİNE KARŞI ESTETİK DÜŞÜNCÜLERİ							
Gün Doğumu Claude Monet	Çiğlık Edward Munch	Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı Salvador Dali	La GrandeJette Açısında Bir Pazar Öğleden Sonrası Georges Seruat	Marat'ın Ölümü Jaques Luis David	Guernica Pablo Picasso	Meryem ve Çocuk İsa Leonardo da Vinci	Beyaz Üzerine Beyaz Kazimir Maleviç
Anafikir	Anafikir	Anafikir	Anafikir	Anafikir	Anafikir	Anafikir	Anafikir
Kaçış 5 Karamsar 7 Gün Batımı 26 Doğa Yansımaları 5 Cevaplamayan 20	Çiğlık 30 Kaçış 4 Korku 8 Cevaplamayan 21	Dinsel Korku 6 Hayal Dünyası 14 Rüya 3 Cevaplamayan 40	Eski Dünya 2 İnsanlar 4 Piknik 13 Cevaplamayan 44	İntihar 8 Hüzün 4 Hastalık 2 Cevaplamayan 48	Savaş 24 Katilim 5 Korku 2 Cevaplamayan 32	Sevgi 16 İkonografik 12 Kutsal Çocuk 9 Cevaplamayan 26	Hiçlik 4 Boşluk 14 Saflik 9 Cevaplamayan 37
Biçim	Biçim	Biçim	Biçim	Biçim	Biçim	Biçim	Biçim
Gemi 4 Empresyonist 9 Yağlı Boya 9 Grafiksel 2 Cevaplamayan 39	Tablo 4 Yağlı Boya 4 Çizgisel 4 Cevaplamayan 49	Soyut 6 İnsanlar/Hayvanlar 3 Yağlıboya 4 Cevaplamayan 48	Tablo 6 Noktasal 3 Dairesel Çizgiler 5 Yağlıboya 6 Cevaplamayan 43	Durağan 2 Dairesel 4 Soyut 4 Yağlıboya 7 Cevaplamayan 50	Geometrik 10 Soyut 4 Yağlıboya 6 Cevaplamayan 43	Rönesans 6 Portre 2 Yağlıboya 5 Cevaplamayan 50	Kare 14 Kolaj 12 Cevaplamayan 37
Renk	Renk	Renk	Renk	Renk	Renk	Renk	Renk
Mavi-Turuncu 38 Soğuk Renkler 8 Sıcak Renkler 2 Cevaplamayan 15	Mavi-Kırmızı-Sarı 24 Karışık 13 Koyu 3 Cevaplamayan 23	Mavi-Sarı 32 İnsanlar/Hayvanlar 3 Cevaplamayan 31	Karışık 15 Yeşil 15 Cevaplamayan 33	Yeşil-Sarı 6 Koyu Yeşil 8 Kahverengi Yeşil 15 Cevaplamayan 34	Siyah-Beyaz 40 Cevaplamayan 23	Soğuk Renkler 2 Yeşil-Kahverengi-Kırmızı 22 Koyu-Soluk 4 Cevaplamayan 35	Beyaz 38 Cevaplamayan 25
Tasarım	Tasarım	Tasarım	Tasarım	Tasarım	Tasarım	Tasarım	Tasarım
Soyut 2 Dış Mekan 8 Sanatsal 4 Empresyonist 7 Cevaplamayan 42	Sanatsal 9 Çizgisel 2 Cevaplamayan 52	Soyut 6 Güç 4 Yağlıboya 4 Cevaplamayan 49	Karışık 2 Yağlıboya 2 Cevaplamayan 59	Somut 13 Dramatik 5 Yağlıboya 8 Cevaplamayan 37	Soyut 4 Kübizm 10 Cevaplamayan 49	Somut 7 İkonografik 5 Yağlıboya 3 Cevaplamayan 48	Soyut 8 Geometrik 12 Cevaplamayan 43

Tablo 6. Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat Eserine Karşı Estetik Düşüncüleri

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen adaylarının *Cloude Monet'in Gün Doğumu* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 5(%7,93) kişi Kaçış, 7(%11,11) kişi karamsar, 26 (%41,26) kişi gün batımı, 5 (%7,93) kişi doğa yansımaları cevabını verirken 20(%31,74) kişi cevaplamamıştır. Biçim sorusuna ise 4(%6,34) kişi gemi, 9(%14,28) kişi empresyonist, 9(%14,28) kişi yağlı boya ve 2(%3,17) kişi ise grafiksel yanıtları verilirken 39(%61,90) kişi biçim sorusuna cevap vermemiştir. Renk sorusuna 38(%60,31) kişi mavi-turuncu, 8(%12,69) kişi soğuk renkler ve 2(%3,17) kişi sıcak renkler yanıtını verirken 15(%23,80) kişi renk sorusuna cevap vermemiştir. Son olarak tasarım sorusu için 2(%3,17) kişi soyut, 8(%12,69) kişi dış mekân, 4(%6,34) kişi sanatsal ve 7(%11,11) kişi empresyonist yanıtını verilirken 42(%66,66) kişi tasarım hakkında bir bilgi vermemiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda verilen cevaplara bakıldığında resim hakkında ana fikir ve renk sorusuna daha çok ve resme uygun cevaplar verilirken, biçim ve tasarım sorularına yeterli seviyede cevap alınamamıştır.

Öğretmen adaylarının *Edward Munch'ın Çiğlık* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 30(%47,61) kişi çığlık, 4(%6,34) kişi kaçış, 8 (%12,69) kişi korku cevabını ve 21(%33,33) kişi ana fikir sorusunu cevaplamamıştır. Biçim sorusuna ise 4(%6,34) kişi tablo, 6(%9,52) kişi yağlı boya, 4(%6,34) kişi ise çizgisel yanıtını verirken 23(%36,50) kişi cevap vermemiştir. Renk sorusuna 24(%38,09) kişi mavi-kırmızı-sarı, 13(%210,63)

kişi karışık ve 3(%4,76) kişi koyu renkler yanıtını verirken 23(%36,50) kişi soruya yanıt vermemiştir. Tasarım sorusu için 9(%14,28) kişi sanatsal, 2(%3,17) kişi çizgisel yanıtını vermiş ve 52(%82,53) kişi soruyu cevaplamamıştır. Öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda birinci resim analizinde olduğu gibi ana fikir ve renk için resme uygun cevaplar verilirken, biçim ve tasarım soruları için alınan cevap yeterli düzeyde değildir.

Öğretmen adaylarının *Salvador Dali'nin Aziz Antonius'un Baştan Çıkarılışı* adlı eserinin ana fikir sorusuna 60 katılımcıdan 6(%9,52) kişi dinsel korku, 14(%22,22) kişi hayal dünyası cevabını verirken 3(%4,76) kişi rüya cevabını vermiş ve 40(%63,49) kişi cevap vermemiştir. Biçim sorusuna ise 6(%9,52) kişi soyut, 3(%4,76) kişi insanlar ve hayvanlar, 6(%9,52) kişi yağlı boya yanıtını vermiş 48(%76,19) kişi bu soruya yanıt vermemiştir. Renk sorusuna 32(%50,79) kişi mavi-sarı renklerinin hâkim olduğu yanıtını verirken 31(%49,20) kişi soruyu yanıtlamamıştır. Tasarım sorusu için 6(%9,52) kişi sanatsal, 4(%6,34) kişi gücü temsil ettiğini ve 4(%6,34) kişi yağlıboya yanıtını verirken 49(%77,77) kişi soruya cevap vermemiştir. Elde edilen sonuçlara göre renk için uygun cevaplar verilmiş olmasına rağmen diğer alt başlıklar olan ana fikir, biçim ve tasarım için verilen cevaplar yeterli değildir.

Öğretmen adaylarının *Geoger Seruat'ın La Grande Jatte Adasında Bir Pazar Öğleden Sonrası* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 2(%3,17) kişi eski dünya, 4(%6,34) kişi insanlar, 13(%20,63) kişi ise piknik cevabını vermiş soruyu cevaplamayan ise 44(%69,84) kişidir. Biçim sorusuna ise 5(%7,93) kişi tablo, 4(%6,34) kişi noktasal, 5(%7,93) kişi dairesel çizgilerle yapıldığını ve 6(%9,52) kişi ise yağlıboya yanıtını verirken 43(%68,25) kişi yanıt vermemiştir. Renk sorusuna 15(%23,80) kişi karışık renklerin hâkim olduğunu ve yine 15(%23,80) kişi yeşil yanıtını verirken 33(%52,80) kişi renk sorusuna cevap vermemiştir. Tasarım sorusu için 2(%3,17) kişi karışık, 2(%3,17) kişi yağlıboya yanıtını verirken 59(%93,65) kişi tasarım sorusu için yanıt vermemiştir. Elde edilen sonuçlara göre renk için uygun cevaplar verilmiş olmasına rağmen diğer alt başlıklar olan ana fikir, biçim ve tasarım için verilen cevaplar yeterli değildir.

Öğretmen adaylarının *Jaques Luis David'in Marat'ın Ölümü* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 8(%12,69) kişi İntihar, 5(%7,93) kişi hüznün yanıtını verirken, 2(%3,17) kişi ise hastalık cevabını verirken 48(%76,19) kişi yanıt vermemiştir. Biçim sorusuna ise 2(%3,17) kişi durağan, 4(%6,34) kişi dairesel, 7(%11,11) kişi yağlıboya yanıtını vermiş ve 50(%79,36) kişi biçim sorusuna yanıt vermemiştir. Renk sorusuna 6(%52) kişi yeşil ve sarı renklerin hâkim olduğunu, 8(%12,69) kişi koyu yeşil, 15(%23,80) kişi ise kahverengi ile yeşil renkleri yanıtını verirken 34(%53,96) kişi cevap vermemiştir. Tasarım sorusu için 13(%20,63) kişi somut 5(%7,93) kişi dramatik ve 8(%12,69) kişi ise yağlıboya yanıtını verirken 37(%58,73) kişi tasarım sorusuna cevap vermemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre renk ve tasarım için uygun cevaplar verilirken, ana fikir ve biçim için resme uygun ve yeterli düzeyde cevap verilmemiştir.

Öğretmen adaylarının *Pablo Picasso'nun Guernica* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 24(%38,09) kişi savaş, 5(%7,93) kişi katliam yanıtını, 2(%3,17)

kişi ise korku cevabını verirken 32(%50,79). Biçim sorusuna ise 10(%15,87) kişi geometrik, 4(%6,34) kişi soyut, 6(%9,52) kişi yağlıboya olarak yapıldığı yanıtını verirken 43(%68,25) biçim sorusuna cevap vermemiştir. Renk sorusuna 40(%63,49) kişi siyah ve beyaz renklerin hâkim olduğunu yanıtını verirken 23(%36,50) kişi renk sorusuna yanıt vermemiştir. Tasarım sorusu için 4(%6,34) kişi soyut, 10(%15,87) kişi kübizm yanıtını verirken 49(%77,77) kişi yanıt vermemiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ana fikir ve renk için verilen yanıtlar resme uygun olarak gözlemlenmiştir. Fakat yine biçim ve tasarım sorularına yeterli cevap alınamamıştır.

Öğretmen adaylarının *Leonardo Da Vinci'nin Meryem Ana ve Çocuk İsa* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 16(%25,39) kişi sevgi, 12(%19,04) kişi ikonografik yanıtını verirken, 9(%14,28) kişi ise kutsal çocuk cevabını verirken 26(%41,26) kişi yanıt vermemiştir. Biçim sorusuna ise 6(%9,52) kişi rönesans, 2(%3,17) kişi portre, 5(%7,93) kişi yağlıboya olarak yapıldığını yanıtını verirken 50(%41,26) kişi biçim sorusuna yanıt vermemiştir. Renk sorusuna 2(%3,17) kişi soğuk renklerin hâkim olduğunu, 22(%34,92) kişi yeşil-kahverengi-kırmızı ve 4(%6,34) kişi koyu-soluk yanıtını verirken 35(%55,55) kişi renk sorunu cevaplamamıştır. Tasarım sorusu için 7(%11,11) kişi somut, 5(%7,93) kişi ikonografik ve 3(%4,76) kişi yağlıboya yanıtını verirken 48(%76,19) kişi tasarım sorusunu cevaplamamıştır. Çalışmanın sonucuna göre renk ve ana fikir sorularına verilen cevap resme uygun olarak verilmiştir. Diğer sorular olan biçim ve tasarım için yeterli ve uygun cevaplar alınamamıştır.

Öğretmen adaylarının *Kazimir Maleviç'in Beyaz Üzerine Beyaz* adlı eserinin ana fikir sorusuna 63 katılımcıdan 4(%6,34) kişi hiçlik, 14(%22,22) kişi boşluk yanıtını verirken, 8(%12,69) kişi ise saflık cevabını vermiş ve 37(%58,73) kişi cevap vermemiştir. Biçim sorusuna ise 14(%22,22) kişi kare yanıtını verirken 12(%19,04) kişi ise kolaj yanıtını vermiş ve 37(%58,73) kişi cevap vermemiştir. Renk sorusuna cevap veren 38(%60,31) kişi beyaz rengi ve tonlarının hâkim olduğu yanıtını verirken 25(%39,68) kişi bu soruyu cevaplamamıştır. Tasarım sorusu için ise 8(%12,69) kişi soyut, 12(%19,04) kişi geometrik yanıtını verirken 48(%68,25) kişi bu soruya cevap vermemiştir. Araştırma sonuçlarına göre ana fikir, biçim ve renk için resme yakın cevaplar verilirken, tasarım sorusuna yeterli düzeyde cevap alınamamıştır.

Genel olarak yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında sanat eğitimi aldıkları bilinen Resim-İş Eğitimi Öğretmen adaylarının sanat eserlerine karşı duydukları estetik beğenilerini beklenen seviyede olmamakla beraber sanat eseri hakkında sorulan sorular içinden “biçim-tasarım” sorularını tam olarak anlamadıkları ve bilgi sahibi olmadıkları yargısına varabiliriz. Yine sanat okuryazarlığı düzeylerine bakıldığında eserleri tam olarak tanımadıkları ve özelliklerini bilmedikleri verilen cevaplardan görülmektedir. Sınıf düzeyleri arttıkça estetik beğenin ve sanat okuryazarlığının da artması beklenirken sınıf değerlendirilmeler sonucunda bir artışın olduğu ancak bu farkın anlamlı olmadığı bulgusuna varılmıştır.

4. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucuna göre elde edilen bulguların araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerine bakıldığında iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sanat eğitimi aldığı düşünüldüğünde hem sanat okuryazarlık düzeyleri hem de estetik beğeni düzeylerinin beklentiyi karşılayacak düzeye yakın olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Yüceokur (2015) öğretmen adaylarının sanat okuryazarlıkları üzerine yaptığı benzer bir araştırmada görsel sanatlar öğretmen adaylarının müzik öğretmen adaylarına kıyasla sanat okuryazarlıklarının yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan öğrencilerin estetik beğeni düzeylerinin iyi olduğu sonucunu destekler çalışmalar da mevcuttur. Gökay & Demir (2006) tarafından yapılan farklı eğitim seviyelerinde estetik beğeni adlı çalışmada Güzel Sanatlar Lisesi ile Resim İş eğitimi bölümündeki öğrencilerinin sanat eğitimi almayan öğrencilerden sanat bilgisi ve estetik algılama açısından farklılık gösterdikleri sonucuna varılmıştır. Mamur (2012)'un benzer araştırmasında Resim-iş eğitimi öğrencileri ile Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin kitsch eserleri tercih etme oranları sanat eğitimi almayan öğrencilere göre daha az olduğu görülmüştür. Çalışmanın betimsel analizinde, bu öğrencilerin kitsch eserlere yönelmeme sebeplerinin sanatsal bilgi ve estetik algılama açısından daha deneyimli olmaları olarak görülmüştür. Bu durumda çalışmamızla benzer nitelikte sanat eğitimi alan öğrencilerden beklenen bir farklılıktır. Eraslan Taşpınar (2016)'ın Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi adlı çalışmasında resim-iş eğitimi öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmada kız öğrencilerin sanat okuryazarlıklarıyla erkek öğrencilerin sanat okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgu, cinsiyetlerine göre öğrencilerin sanat okuryazarlık düzeylerinin farksız olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmaya bakıldığında kız öğrencilerin estetik beğeni düzeyleri ile erkek öğrencilerin estetik beğeni düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgu, cinsiyetlerine göre öğrencilerin estetik beğeni düzeylerinin farksız olduğunu göstermektedir.

Yapılan araştırma sonucunda öğrencilerin sanat okuryazarlığı ortalama puanlarının, 1 sınıftan 4. sınıfa doğru, sanat okuryazarlığı düzeylerinde yükselme olduğunu göstermektedir. Son sınıf öğrencilerinin sanat okuryazarlıklarının yükselişi devam ettirmesi beklenirse de düşüş gösterdiği görülmektedir. Ancak sınıf düzeyine göre oluşan farkın anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Örneklem sayısının tüm sınıflar için sınırlı olması bu durum için etken olmuş olabilir. Yüceokur (2015) tarafından yapılan çalışma araştırmamıza yakın bir sonuç elde edilmiştir. Sanat eğitimi alan güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin 1. Sınıftan 4. sınıfa doğru sanat okuryazarlık düzeylerinde bir yükseliş olduğu görülmüştür. Ancak yapılan araştırma sonuçlarına göre; Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre sanat okuryazarlık ortalama puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Sanalan, Sülün & Çoban (2007) görsel okuryazarlık üzerine yaptıkları bir araştırmada ülkemizde görsel okuryazarlık düzeyinin

uygulama ve geliştirme boyutunun çok dar olduğu açıktır ifadesi kullanmış ve eğitim öğretim de kullanılan kitaplarda görselliğe daha çok önem verilmeli demişlerdir. Benzer araştırmalardan olan Özer (2018) tarafından Güzel sanatlar fakültelerindeki müzik, resim ve seramik bölümü öğrencilerinin Sanat okuryazarlık düzeyleri üzerine yapılan çalışmada yine çalışmamızı destekler nitelikte sınıf büyüdükçe sanat okuryazarlığı düzeylerinde yükselme olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre; Resim-iş Eğitimi öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre estetik beğeni düzeyi ortalama puanları arasında bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Farkın sınıf düzeyinde 1. - 2. sınıf ve 1. - 3. sınıf öğrencileri arasında olduğu görülmüştür. Demirel (2018)'in estetik beğeni üzerine yaptığı benzer bir çalışmada Öğrencilere çalışma öncesi ön test ve çalışma sonrası son test uygulanarak aradaki değişim ve fark gözlemlenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda ilk yapılan teste “hiçbir fikrim yok” cevabı çoğunluğu oluştururken çalışma sonrası yapılan son testte “beğendim” ifadesi daha çok verilmiştir. Bu çalışmada yapılan değerlendirme sonucu olarak söylenebilir ki alınan sanat dersleri ve bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak sınıf düzeyleri arasında farklar olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmadan da sanat eğitiminin estetik beğeni düzeyine etkisini ortaya koymaktadır. Vukadinovic (2011)'in tarafından 33 üniversite öğrencisini kapsayan, bale, dans, folklor gibi değişik türden sekiz dans performansında estetik deneyim ve duygusal tanımlama arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışma da, farklı dans türlerinin öğrencilerin duygusal tanımlamalarını etkilediğini ve estetik deneyimleri arasında farklılıklar olduğunu göstermiştir. Eraslan Taşpınar (2016)'ın benzer çalışmasında resim-iş eğitimi öğrencilerinin bölüme gelmeden önce sanat eğitimi alan grubun görsel okuryazarlık düzeylerinin sanat eğitimi almayan gruba göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer çalışmaların çalışmamızı destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Bir diğer bulguda araştırma da yapılan testler sonucuna göre sanat okuryazarlığı, estetik beğeni ve genel ağırlıklı not ortalaması puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu sonucun örneklemin artırılması ve sadece yaratıcılık ve estetik beğenin önüne çıktığı atölye dersi puanlarıyla ilişkisine bakılmasıyla farklılık olabileceği yönündedir.

Yapılan testler sonucunda genel olarak her resmin ana fikir ve renk sorularına resme yakın ve yeterli düzeyde cevaplar alınırken, biçim ve tasarım sorularına yeterli cevap alınamamıştır. Resimlerin ana fikirleri ve renkleri hakkında bilgi sahibi oldukları gözlemlenen öğrencilerin, biçim ve tasarım konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Demirel (2018)'in yaptığı çalışmada ön testte öğrenciler sanat eserlerinin önüne çıkan özelliklerini dikkate alarak olumlu ya da olumsuz bir bakış açısı geliştirirken son testte ise, renk, ışık-gölge, oran-orantı, kompozisyon, denge ya da leke kullanımı gibi sanatsal terimleri dikkate alarak olumlu bir bakış açısı geliştirmişlerdir. Özalp & Gökay (2018) Çalışmalarında ankete katılan öğrencilerin bazıları eserler ile ilgili düşüncelerini belirtirken kolaj, açık renkler, empresyonizm, perspektif, denge ve form gibi sanatsal terimleri kullandıkları görülmüştür. Gökay & Demir (2006) Çalışmalarında Bu bağlamda Sanat eğitiminde modern yöntem olarak bilinen Çok alanlı sanat eğitiminin, sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama çalışmalarının birbiriyle bağlantılı disiplinler olarak

kabul görmesinden dolayı sanat eğitimini kapsayan derslerin bu şekilde işlenmesi sonucunda öğrencilerin bilgi seviyelerinin ve estetik beğenilerinin olumlu yönde gelişeceği düşüncesini belirtmişlerdir. Özalp & Gökay (2018) Çalışmalarında Öğrencilerin eserler, sanat akımları, tarih, sanatın ilke ve elemanları hakkında yeterince bilgiye sahip olmalarının eseri değerlendirme ve tercih etme sürecinde etkisi olduğu bulgusuna varmışlardır. Sanat dersine aktarılan bilginin öğrencilerin ünlü sanatçıları, eserlerini ve yapıldığı dönemleri öğrendiklerini tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak çalışmadan elde edilen verilere göre araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanat okuryazarlık ve estetik beğeni düzeylerine bakıldığında iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sanat eğitimi aldığı düşünüldüğünde hem sanat okuryazarlık düzeyleri hem de estetik beğeni düzeylerinin beklentiyi karşılayacak düzeye yakın olduğu değerlendirilmesi yapılabilir. Araştırmada kız öğrencilerin estetik beğeni ve sanat okuryazarlıklarıyla erkek öğrencilerin estetik beğeni ve sanat okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre sanat okuryazarlık düzeylerinin 1. sınıftan 4. sınıfa doğru ilerledikçe arttığı ancak bu farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin estetik beğeni düzeylerinin 1. sınıftan 4. sınıfa doğru ilerledikçe arttığı görülmüştür. Araştırma da yapılan test sonuçlarına göre sanat okuryazarlığı, estetik beğeni ve genel ağırlıklı not ortalaması puanları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Yapılan testler sonucunda genel olarak her resmin ana fikir ve renk sorularına resme yakın ve yeterli düzeyde cevaplar alınırken, biçim ve tasarım sorularına yeterli cevap alınamamıştır. Resimlerin ana fikirleri ve renkleri hakkında bilgi sahibi oldukları gözlemlenen öğrencilerin, biçim ve tasarım konularında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir.

4.1. Öneriler

5. Sanat okuryazarlığı ile ilgili ders içeriklerinin yoğunlaştırılması önerilmektedir
6. Sanat eleştirisi derslerinin saati artırılarak daha kapsamlı hale getirilebilir.
7. Çok alanlı sanat eğitimi kapsamlı bir şekilde eğitimin içerisinde yerini alabilir.
8. Sanat içerikli teorik derslerin saat sayıları artırılarak, derslerle eş etkinlikler düzenlenebilir.
9. Sanat okuryazarlık düzeylerini zenginleştirmek için müze ziyaretleri ve etkinlikler yapılabilir.
10. Sanat okuryazarlığı sanata yönelik farkındalık düzeyini arttırmak amacıyla ders olarak müfredat programlarına konulabilir.

Kaynakça

- Adalan, M. (1937). *Güzellik*. Bursa: Emek Basımevi.
- Bogdan, R. C., Biklen, S. K. (1992). *Qualitati ve researchfor education: Introductionand methods*. Boston: Allynand Bacon.

- Chapman, H. L. (1994). *A world of images*. Worcester, Massachusetts: Davis Publications, Inc.
- Creswell, J.W. (2006). *Understanding mixed methods research, (Chapter 1)*. Available at: http://www.sagepub.com/upm-data/10981_Chapter_1.pdf (20.11.2020 tarihinde ulaşılmıştır.)
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları, tasarımı ve yürütülmesi*. (Çev. Dede, Y. ve Demir, S. B.) Ankara: Anı Yayıncılık. (Eserin orijinali 2010'da yayımlandı).
- Demirel, İ. N. (2018). Dışavurumcu sanat yoluyla estetik değer öğretimi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 38(2), 695-716
- Eraslan Taşpınar, Ş.(2016).Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine Etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 6 (3), 335-342.
- Gökay, M. (1998). *Birleştirilmiş sanat eğitimi yöntemine göre ilköğretim II. basamağında sanat eleştirisinin uygulanması ve sonuçları*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Gökay, M. & Demir, A.(2006) Farklı eğitim seviyelerinde estetik beğeni, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 329-342.
- Günay, D. (2008). Görsel okuryazarlık ve imgenin anlamlandırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, ART-E, 1(1), 1-29.
- Huisman, D. (1992). *Estetik*. (Çev. Muhtaroglu, C.). İstanbul: İletişim Yayınları. (Eserin orijinali 1992'de yayımlandı).
- Kagan, M. (1992). *Güzellik bilimi olarak estetik ve sanat*. (Çev. Çalışlar, A.), İstanbul: Altın Kitaplar.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-ilkeler-teknikler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Mamur, N.(2012). Kitsch (Kiç) olgusunun sanat eğitiminde estetik beğeniler açısından sorgulanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3),70-79.
- Özalp, H., K. & Gökay, M.(2018) Farklı kültürler içerisinde eğitim gören 12–17 yaş grubu Türk çocuklarının estetik beğeni düzeylerinin karşılaştırılması. *OPUS©Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*. 9(16), 1307-1368.
- Özer, B. (2018).*Güzel sanatlar fakültelerindeki öğrencilerin sanat okuryazarlık düzeyleri üzerine bir araştırma*, *EKEV Akademi Dergisi*, 22(73),441-450.
- Sevim, O., Hisarcıklılar, E. & Feyzioğlu, N. (2012). Bir estetik duyuş analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 41-57.
- Timuçin, A. (2000). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Tunalı, İ. (1996). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Sanalan, V.A., Sülün, A. & Çoban, T. Ç. (2007). Görsel okuryazarlık *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 33-47.
- Tolstoy, L. (2000). Sanat nedir? (Çev. Demirkıran, K.). İstanbul: Şûle Yayınları.
- Vukadinovic, M, Sad, N. Aesthetic experience and emotional identification in the performances of different types of artistic dance. *Art, Emotion and Value*. 5th Mediterranean Congress of Aesthetics. 2011, 393-408.
- Yardımcı, İ. (2001). "Sanatta Kitsch Kavramı" *Anadolu Sanat. Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 11, 233-239.
- Yüceokur, İ.(2014). Sanat okuryazarlığı ölçeğinin hazırlanması ve geliştirilmesi, *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2, 1(2), 112-126.
- Yüceokur, İ. (2015). Güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin sanat okuryazarlığı düzeylerinin değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 62, 669- 676.
- Yüzbaşıyev, M. (2010). Resim sanatının kuralları. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2, 213-225.